

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE.....	3
1 PREDMET PRAKTIKUMA.....	3
2 METODE ZA UTVRĐIVANJE CARINSKE VRIJEDNOSTI.....	3
UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI PREMA METODU TRANSAKCIJSKE VRIJEDNOSTI.....	3
3 METOD 1: METOD TRANSAKCIJSKE VRIJEDNOSTI.....	3
4 USLOVI ZA KORIŠĆENJE METODA TRANSAKCIJSKE VRIJEDNOSTI.....	3
5 NAKNADNA PRODAJA.....	4
6 PLAĆANJE.....	5
7 POPUSTI I SMANJENJE CIJENE.....	7
8 KOMPJUTERSKI PROGRAMI.....	7
9 OŠTEĆENA ROBA I ROBA S GREŠKOM.....	7
10 PODIJELJENA POŠILJKA.....	8
11 URAČUNAVANJE TROŠKOVA I DODATNIH NAKNADA U CARINSKU VRIJEDNOST.....	8
12 POSREDOVANJE I PROVIZIJA.....	9
13 TROŠKOVI KONTEJNERA I AMBALAŽE.....	9
14 MATERIJALI, ALATI, INŽENJERING ("POMAGALA").....	10
15 TANTIJE I NAKNADE ZA LICENCU.....	11
16 PODJELA DOBITI.....	12
17 TROŠKOVI PREVOZA, OSIGURANJA I PRIPADAJUĆIH TROŠKOVA.....	12
18 ELEMENTI KOJI NE TREBA DA BUDU URAČUNATI U CARINSKU VRIJEDNOST.....	13
UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI NA OSNOVU METODA SUKCESIVNOG UTVRĐIVANJA VRIJEDNOSTI.....	14
19 METOD 2: TRANSAKCIJSKA VRIJEDNOST IDENTIČNE ROBE.....	14
20 METOD 3: TRANSAKCIJSKA VRIJEDNOST SLIČNE ROBE.....	15
21 METOD 4: DEDUKTIVNI METOD UTVRĐIVANJA CARINSKE VRIJEDNOSTI (JEDINIČNA CIJENA).....	15
22 METOD 5: METOD OBRAČUNATE VRIJEDNOSTI.....	16
23 METOD 6: METOD RASPOLOŽIVIH PODATAKA.....	16
PRIJAVLJIVANJE VRIJEDNOSTI.....	17
24 PRIJAVLJIVANJE UTVRĐENE VRIJEDNOSTI.....	17
25 DUŽNOSTI DEKLARANTA.....	18
26 NEOPHODNI DOKAZI KOD RAZLIČITIH METODA UTVRĐIVANJA VRIJEDNOSTI.....	18
27 NAČIN PODNOŠENJA DOKUMENATA.....	19
PRILOG - PREVARE U OBLASTI CARINSKE VRIJEDNOSTI.....	22
1. CARINSKA VRIJEDNOST.....	23
2. SPORAZUM O VRIJEDNOSTI.....	23
3. PREVARE U OBLASTI VRIJEDNOSTI.....	23
4. KATEGORIJE PREVARA U OBLASTI VRIJEDNOSTI.....	23
5. KAKO SE OTKRIVA POTCIJENJIVANJE VRIJEDNOSTI.....	23
6. NAČINI POTCIJENJIVANJA/PRECIJENJIVANJA CARINSKE VRIJEDNOSTI.....	24
7. KAKO SE OTKRIVA PRECIJENJIVANJE VRIJEDNOSTI.....	24
8. VRSTE LAŽNIH ISPRAVA.....	25
9. KAKO OTKRITI POVEZANOST STRANA.....	25
10. PREVARE KOJE SE ODOSE NA KLJUČNE ELEMENTE ČL. 8 WTO.....	26
11. KAKO PREPOZNATI KRŠENJE ČL. 8 WTO.....	26
12. PREVARE KOJE SE ODOSE NA POPUSTE.....	26
13. INDIKATORI RIZIKA KOD PREVARA.....	26
14. OSNOVNI ELEMENTI ISTRAŽNOG POSTUPKA.....	27
15. POZNAVANJE I VJEŠTINE ISTRAGE.....	27
16. LOKALNI POSTUPCI I PROPISI.....	27
MEDJUNARODNI KOMERCIJALNI TERMINI (INCOTERMS 2000).....	28

UVODNE NAPOMENE

1. PREDMET PRAKTIKUMA

Ovim Praktikumom se u pojedinostima definiše način utvrđivanja carinske vrijednosti u skladu sa Sporazumom STO o primjeni člana VII Opšteg sporazuma o carini i tarifama (GATT) koji je obuhvaćen važećim nacionalnim zakonskim propisima (Član 29 - 45 Carinskog zakona i Član 68 - 98 Uredbe za sprovođenje Carinskog zakona).

2. METODE ZA UTVRĐIVANJE CARINSKE VRIJEDNOSTI

Carinska vrijednost je vrijednost robe na koju se primjenjuju stope Carinske tarife Crne Gore.

Sporazumom STO o primjeni člana VII Opšteg sporazuma o carini i tarifama propisuje se izračunavanje carinske vrijednosti uvezene robe primjenom jedne od šest metoda za utvrđivanje vrijednosti, koje se moraju primjenjivati u nizu, kao što slijedi:

- a) Metod 1: metod transakcijske vrijednosti,
- b) Metod 2: metod transakcijske vrijednosti identične robe,
- c) Metod 3: metod transakcijske vrijednosti slične robe,
- d) Metod 4: deduktivni metod utvrđivanja carinske vrijednosti (*jedinična cijena*),
- e) Metod 5: metod obračunate vrijednosti,
- f) Metod 6: rezervni metod (*metod raspoloživih podataka*).

U osnovi, carinska vrijednost se utvrđuje korišćenjem metode transakcijske vrijednosti (stvarno plaćena cijena robe ili cijena koja se plaća za robu koja se prodaje u zemlju uvoza). Teret dokazivanja da se metoda transakcijske vrijednosti ne može primjenjivati je uvijek na strani carinskih organa i mora biti dokumentovana dovoljnim brojem dokaza.

UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI U SKLADU SA METODOM TRANSAKCIJSKE VRIJEDNOSTI

3. METOD 1: METOD TRANSAKCIJSKE VRIJEDNOSTI

Transakcijska vrijednost je stvarno plaćena cijena robe ili cijena robe koja treba da se plati prilikom uvoza u Crnu Goru, usklađena sa odredbama člana 38 i 39 Carinskog zakona. Stvarno plaćena cijena robe ili cijena robe koja treba da se plati predstavlja ukupan iznos koji je kupac platio ili koji kupac treba da plati u korist prodavca za uvezenu robu, što obuhvata i sva izvršena plaćanja od strane kupca kao uslov prodaje uvezene robe prema prodavcu, ili od strane kupca prema trećem licu radi ispunjavanja obaveze prodavca.

Carinska vrijednost uvezene robe je transakcijska vrijednost robe koja se utvrđuje ukoliko su ispunjeni svi uslovi.

4. USLOVI ZA KORIŠĆENJE METODA TRANSAKCIJSKE VRIJEDNOSTI

Metod transakcijske vrijednosti odgovara principu slobode ugovaranja u trgovini. Ugovor o prodaji predstavlja razmjenu robe, usluga ili imovine koje prodavac razmjenjuje sa kupcem za dogovorenu plaćenu vrijednost u novcu (ili novčanom ekvivalentu) ili koja treba da bude plaćena. Ugovor ne mora biti nužno u pismenoj formi, postoje takođe i usmeni dogovori. Za potrebe utvrđivanja carinske vrijednosti, ugovor o prodaji se mora odnositi na robu, tj. pokretnu imovinu i električnu energiju. Ugovor mora biti već zaključen u trenutku nastanka carinskog duga.

Prodajom se ne smatra:

- a) Ukoliko filijala ili kancelarija predstavništva uvoze iz sjedišta kompanije.
Da bi se koristio metod transakcijske vrijednosti, mora postojati prodaja robe za izvoz. U slučajevima kada se ne mijenja vlasništvo nad robom, npr. izvoznik otprema robu svom zaposlenom ili filijali ili kancelariji predstavništva koji nemaju ovlaštenje da zaključuju ugovore u svoje ime, ne može se reći da je došlo do prodaje.
- b) Besplatne pošiljke.
- c) Ugovori o zakupu robe ili davanju robe u zakup.

Uslovi koji moraju biti ispunjeni da bi se primjenio metod transakcijske vrijednosti su sljedeći:

- a) mora postojati izvoz u Crnu Goru, što je dokumentovano komercijalnim fakturama, ugovorima, porudžbenicama, itd.;
- b) ne smiju postojati ograničenja u smislu raspolaganja ili korišćenja robe od strane kupca, osim ograničenja:
 - koja nameću zakonski propisi ili državni organi u Crnoj Gori, npr. dozvole, krajnja upotreba, itd.
 - koja ograničavaju geografsku oblast u kojoj se roba može preprodavati, ili
 - koja značajno ne utiču na vrijednost robe, npr. prodaja ili izložba automobila prije utvrđenog datuma koji predstavlja početak godine modela;
- c) prodaja ili cijena ne smiju zavisiti od uslova ili razloga zbog kojih vrijednost robe ne može da bude utvrđena, na primjer:
 - prodavac utvrđuje cijenu uvezene robe pod uslovom da kupac kupi i drugu robu u određenim količinama,
 - cijena uvezene robe zavisi od cijene ili cijena po kojoj kupac prodaje drugu robu prodavcu,
 - cijena se utvrđuje na osnovu oblika plaćanja koji se ne odnosi na uvezenu robu, kao u slučaju uvezenih polu-gotovih proizvoda koje je obijezbijedio prodavac pod uslovom da primi određenu količinu gotovih proizvoda (ukoliko se vrijednost može utvrditi u slučajevima kada se ovaj iznos mora smatrati dijelom stvarno plaćene cijene ili cijene koja treba da se plati);
- d) nijedan dio prihoda od naknadne preprodaje, raspolaganja robom ili korišćenja robe od strane kupca neće se direktno ili indirektno pripisivati prodavcu, osim ukoliko ne dođe do odgovarajućeg usklađivanja sa odredbama Člana 38 Carinskog zakona. Za precizno usklađivanje bilo kakvih prihoda mora biti obijezbeđen dovoljan broj podataka;
- e) kupac i prodavac nisu povezani ili ukoliko je to slučaj, ova okolnost ne utiče na cijenu. Ukoliko su kupac i prodavac povezani, okolnosti u vezi sa prodajom se moraju ispitati a transakcijska vrijednost će biti prihvaćena pod uslovom da pomenuti odnos ne utiče na cijenu. Ukoliko, u svijetlu podataka koje je obezbijedio uvoznik ili neki drugi izvor, uprava carina ima osnova da smatra da je pomenuti odnos uticao na cijenu, dužna je da saopšti svoje mišljenje uvozniku a uvozniku će biti pružena prilika da odgovori u razumnom roku.

Konkretno, uvoznik mora biti u stanju da dokaže:

- da pomenuti odnos nije uticao na stvarno plaćenu cijenu ili cijenu koja treba da se plati, ili umjesto toga,
- da je transakcijska vrijednost veoma približna jednoj od sledećih takozvanih probnih vrijednosti:
 - transakcijskoj vrijednosti u prodaji, između kupaca i prodavaca koji nijesu povezani u bilo kom slučaju identične ili slične robe koja se izvozi u Crnu Goru,
 - carinskoj vrijednosti identične robe, kao što je definisano u članu 32 Carinskog zakona,
 - carinskoj vrijednosti slične robe, kao što je definisano u članu 33 Carinskog zakona.

Ukoliko deklarant u svojoj deklaraciji negira da su kupac i prodavac povezani, carinski organi će u suštini prihvatiti ovu izjavu bez dalje provjere, osim ukoliko ne gaje opravdanu sumnju u suprotno.

Sumnja može nastati, npr.

- zbog naziva kupca i prodavca,
- ukoliko postoje određene naznake u dokumentaciji (ukoliko su korišćeni pojmovi kao što je među-kompanija, prenos ili poravnanje),
- ili carinski organi posjeduju odgovarajuće podatke u vezi sa tim.

5. NAKNADNA PRODAJA

Ukoliko se u slučaju sukcesivne prodaje prije utvrđivanja vrijednosti, prijavi cijena koja se odnosi na prodaju koja se dogodila prije posljednje prodaje robe na osnovu koje je roba unijeta u carinsko područje Crne Gore, deklarant mora dokazati da se pomenuta prodaja robe dogodila kao izvoz robe u Crnu Goru, član 72 Uredbe o sprovođenju Carinskog zakona.

Primjeri za obezbjeđivanje dokaza su između ostalog:

- ugovori koji sadrže jasni naznaku da je roba namenjena tržištu Crne Gore.

- da je roba proizvedena isključivo za proizvođača u Crnoj Gori;
- da roba nosi oznake koje se koriste ili koje su propisane isključivo za domaće tržište Crne Gore;
- da je roba proizvedena u skladu sa specifikacijama koje se primjenjuju isključivo u Crnoj Gori;
- da kupac naručuje robu od posrednika, koji sukcesivno šalje naloge za proizvodnju u inostranstvo. Proizvođač iz inostranstva isporučuje robu direktno kupcu.

Mora se naglasiti da u ovim slučajevima dokazi o prijavljenoj robi moraju ispunjavati iste zahtjeve koji se primjenjuju ukoliko ugovori o prodaji zaključeni između izvoznika i uvoznika predstavljaju osnovu za prijavljenu carinsku vrijednost. Deklarant mora biti u mogućnosti da dostavi dokumentaciju u vezi sa troškovima prevoza i osiguranja i, ukoliko je potrebno, ugovore i dokumente iz odjeljenja za računovodstvo prodavca koji su u vezi sa prijavljenom transakcijom.

6. PLAĆANJE

Ne postoje ograničenja kada se radi o plaćanju prodajne cijene, sve dok je moguće utvrditi preciznu kalkulaciju. Plaćanje ne mora nužno da bude u obliku prenosa novčanih sredstava. Plaćanje se može izvršiti uz pomoć akreditiva ili prenosivih instrumenata plaćanja. Plaćanje se može izvršiti direktno ili indirektno. Primjer indirektnog plaćanja bi bilo plaćanje duga prodavca od strane kupca, djelimično ili u cjelini.

Ukoliko je neki iznos, djelimično ili u celini, koji treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti, iskazan u stranoj valuti, konverzija u valutu evro se mora izvršiti na osnovu objavljenog kursa promjene valute Centralne banke Crne Gore. Ovo se ne primenjuje ukoliko

- ugovor o prodaji robe predviđa fiksnu stopu kursa promjene iznosa u stranoj valuti u valutu evro ili
- u slučaju pošiljki u vazdušnom saobraćaju koje podliježu uslovu isporuke „Troškovi za naplatu“ (tj. obaveza je izražena u stranoj valuti a duguje se u valuti evro). U tom slučaju se mora primjeniti stopa kursa promjene ili druga stopa. U slučajevima kada postoji uslov isporuke „Unaprijed plaćeni troškovi“, konverzija se obračunava na standardan način.

Budući da stvarno plaćena cijena ili cijena koja treba da se plati predstavlja ukupno plaćanje koje je izvršio kupac ili koje kupac tek treba da izvrši prema prodavcu ili u njegovu korist za uvezenu robu, u slučaju podijeljene cijene mora se dodati i zbir svih plaćanja i usluga.

Primjeri pojedinačnih elemenata ukupne cijene su, u slučaju prodavca, troškovi

- izvoznih deklaracija,
- laboratorijskih testova,
- reklama,
- dodatnih garancija,
- izvozne kvote.

U daljem tekstu se navode primjeri postupanja kod različitih sredstava plaćanja:

a) Depoziti/djelimične uplate

Depoziti ili ranije uplate u obliku rata, gotovine, čekova, itd., se ne moraju vidjeti u sačinjenoj fakturi. Sljedeće oznake na fakturi mogu ukazivati na postojanje gore navedenih situacija:

- „prvo“ ili „isključivo djelimična uplata“;
- „isključivo depozit“;
- „u skladu sa ugovorenim uslovima“;
- „konačna uplata“.

Ova praksa je uobičajena kada se radi o kapitalnoj robi, odnosno uvozu za potrebe velikih projekata, npr. takva plaćanja bi trebalo da imaju sledeću dinamiku:

- 1/3 iznosa se plaća na početku proizvodnje robe koja treba da se uveze;
- 1/3 iznosa se plaća po okončanju prekomorske proizvodnje;
- 1/3 iznosa se plaća nakon što roba pristigne u Crnu Goru.

Kurs promjene valute se takođe može ugovoriti da bude u fazama, kao djelimična ili pojedinačna plaćanja. Ugovor o prodaji može sadržati pojedinosti. Kontrola finansijske evidencije uvoznika može biti potrebna da bi se utvrdili svi uslovi koji utiču na pravilan postupak utvrđivanja carinske vrijednosti.

b) Odložena plaćanja

Ova plaćanja ponekad nisu fakturisana ali se mogu utvrditi pozivanjem na finansijsku evidenciju uvoznika. Odložena plaćanja se mogu odnositi na stavke velikih troškova (npr. investiciona oprema za velike projekte, itd.) što je obično obuhvaćeno ugovorom u pismenoj formi.

c) Troškovi povećanja cijene

Troškovi povećanja cijene predstavljaju rezervisanja za usklađivanje cijene tokom trajanja ugovora. Klauzula o povećanju cijene je uobičajeni dio ugovora koji se odnosi na uvoz investicione opreme ili robe za velike projekte sa dugim vremenskim periodom od početka projekta do realizacije tokom kojeg postoji mogućnost da se troškovi proizvodnje mijenjaju. U slučaju uvoza investicione opreme za velike projekte (npr. fabrike, djelovi postrojenja, agregati), neophodan je primjerak ugovora da bi se provjerio način plaćanja troškova povećanja cijene. Carinska vrijednost mora obuhvatiti ugovorenu cijenu i zbir svih troškova povećanja cijene. Deklarant je u obavezi da obavijesti carinske organe ako postoje odstupanja od transakcijske vrijednosti koja se utvrđuje prilikom carinjenja. Carinski organi će takođe uzeti u obzir ugovorne obaveze prilikom planiranja naknadne kontrole.

d) Uprosječavanje cijena

U ovoj situaciji, ukupna cijena fakture za uvezenu robu je dovedena u prosijek u odnosu na cijenu različite robe koja se nalazi u istoj pošiljci. Mora se primjenjivati odgovarajuće raščlanjavanje cijene.

e) Utvrđivanje cijene prilikom prenosa od strane multinacionalnih korporacija

Transferna cijena predstavlja praksu koju su usvojile multinacionalne korporacije prilikom utvrđivanja cijene robe i usluga kojima korporacije trguju sa svojim podružnicama koje se nalaze u različitim državama. Multinacionalne korporacije mogu prilagoditi cijenu robe da bi se učvrstila profitabilnost cjelokupnog preduzeća ili da bi se postigli drugi ciljevi. U nekim slučajevima, konačna cijena zavisi od iznosa koji je realizovan u preprodaji u zemlji uvoza, sa transfernom cijenom koja se povećava ili smanjuje u zavisnosti od okolnosti. U tim slučajevima, potrebno je provjeriti sledeće:

- da li se pomenuta transakcija smatra prodajom;
- da li odnos između prodavca i kupca utiče na cijenu;
- postojanje uslova ili razloga od kojih prodaja može zavisiti.

f) Provizija ili doprinosi za istraživanje i razvoj

Prilikom trgovine multinacionalne korporacije sa svojim podružnicama, ponekad se dešava da kupac prodavcu plaća određeni iznos na ime provizija za organizovanje posla ili doprinosa za istraživanje i razvoj. U tom slučaju se provjerava prava priroda pomenutih plaćanja. Ova plaćanja konkretno moraju biti povezana sa uvezenom robom (npr. kao uslov prodaje) i moraju biti obuhvaćena carinskom vrijednošću u cjelini ili delimično.

Nijedan dio stvarno plaćene cijene ili cijene koja treba da se plati ne predstavlja plaćanja po osnovu aktivnosti, uključujući i marketinške aktivnosti koje je preduzeo kupac za sopstveni račun, čak iako se pomenute aktivnosti mogu smatrati prednošću za prodavca. Troškovi ovakvih aktivnosti se stoga ne obuhvataju stvarno plaćenom cijenom ili cijenom koja treba da se plati prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti. Slijede neki od primjera:

- kupac plaća fakturu za robu i preuzima obavezu reklamiranja robe ili davanja garancije,
- naknade za izvozne deklaracije koje se zaračunavaju kupcu,
- laboratorijski testovi koji se zaračunavaju kupcu,
- reklamiranje koje organizuje kupac.

7. POPUSTI I SMANJENJE CIJENE

Popusti se mogu izuzeti kada se odnose na uvezenu robu za koju je utvrđena carinska vrijednost i postoji važeće ugovorno pravo na popust u stvarnom vremenu kada se radi o utvrđivanju carinske vrijednosti. Popusti (kao što su uslovljeni ili retroaktivni popusti) koji se odnose na prethodni uvoz robe se ne mogu tražiti u vezi sa postojećim uvozom.

Postoje sledeći slučajevi:

- a) Popusti na količinu ili trgovinski popusti. Ovi popusti se mogu uzeti u obzir kada za njih postoji osnova. Drugim riječima, prihvatljiva je cijena koja je plaćena ili koja treba da se plati bez ovih popusta. Ako je kupac povezan sa prodavcem, popusti će biti dozvoljeni ako taj odnos nije uticao na cijenu robe.
- b) Gotovina i prijevremeno plaćanje. Ovi popusti se mogu uzeti u obzir na osnovu sljedećeg:
 - kada je plaćanje sa popustom izvršeno u trenutku puštanja robe u slobodan promet.
 - ako plaćanje nije izvršeno u trenutku puštanja robe u slobodan promet, popust će biti dozvoljen na nivou prijavljene vrijednosti pod uslovom da se radi o opšte-prihvatljivom popustu u okviru relevantne grane trgovine.
 - Ukoliko je popust viši od opšte-prihvatljivog u okviru relevantne grane trgovine, popust će biti prihvaćen ukoliko se može dokazati, ukoliko je to potrebno, da je roba zaista prodana po prijavljenoj cijeni budući da su stvarno plaćena cijena ili koja treba da se plati i popust i dalje mogući u trenutku puštanja robe u slobodan promet.

Sva dogovorena smanjenja cijene u trenutku stvarnog utvrđivanja vrijednosti robe za carinske potrebe, koja se kasnije primjenjuju se mogu uzeti u obzir samo kao povraćaj ili smanjenje carinskih dažbina. Sva druga smanjenja cijena po osnovu izmjena ugovora o prodaji nakon uvoza se ne mogu uzeti u obzir.

U sljedećim slučajevima smanjenje iznosa za plaćanje se generalno ne može uzeti u obzir prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti:

- kupac preuzima određene aktivnosti u ime ili u korist prodavca kao dio iznosa za plaćanje po osnovu ugovora o prodaji;
- kupac obezbeđuje drugu robu/usluge trećem licu u ime ili korist prodavca kao uslov za prodaju uvezene robe;
- odobren je kredit po osnovu cijene uvezene robe a u vezi sa ranijim transakcijama;
- kupac nikad ne koristi prednosti gotovinskih popusta i uvijek plaća bruto ugovorenu cijenu za robu.

8. KOMPJUTERSKI PROGRAMI

Carinska vrijednost podataka ili uputstava (softvera) koji se nalaze na nosačima podataka se utvrđuje u skladu sa članom 43 Carinskog zakona i članom 95 Uredbe za sprovođenje carinskog zakona. U ovom posebnom slučaju, vrijednost podataka ili instrukcija treba da bude izuzeta ukoliko se vrijednost softvera može razlikovati od nosača podataka.

Treba napomenuti da „nosač podataka“ obuhvata magnetne trake, diskove (kao i diskove koji se čitaju uz pomoć laserskog optičkog sistema) i diskete, ali ne obuhvata integrisana kola, polu-provodnike i slične uređaje ili sastavne djelove tih kola ili uređaja.

Izraz „podaci ili uputstva“ se ne odnosi na zvučne, filmske ili video zapise.

9. OŠTEĆENA ROBA ILI ROBA SA GREŠKOM

Član 41 Carinskog zakona definiše mogućnosti da se u obzir uzme slučaj defektne robe za potrebe utvrđivanja carinske vrijednosti, čak i nakon puštanja robe u slobodan promet.

Da bi se prihvatilo usklađivanje plaćene cijene ili cijene koja treba da se plati za robu nakon njenog puštanja u slobodan promet, mora biti ispunjen uslov da je usklađivanje izvršeno isključivo u okviru odredaba ugovora o prodaji i isključivo za potrebe uzimanja u obzir slučaja postojanja defektne robe. Za te potrebe, ugovor o prodaji mora sadržati odredbu koja predviđa prilagođavanje cijene.

Pored toga, defektna roba mora biti pokrivena konkretnim i preciznim odredbama o garanciji, koji su takođe obuhvaćeni odredbom o prilagođavanju cijene. Pojediniosti o odredbama u vezi sa garancijom se mogu definisati u posebnom dokumentu pod uslovom da je pomenuti dokument povezan sa ugovorom o prodaji a oba dokumenta predstavljaju dio odgovarajuće komercijalne transakcije između kupca i prodavca.

Prilagođavanje cijene mora voditi ka redovnom finansijskom poravnanju između kupca i prodavca, na način koji obezbeđuje da je početna cijena robe prilagođena u skladu sa odgovarajućim ugovorom. Ovo bi isključivalo oblike indirektna ili odložene nadoknade, npr. plaćanja ka trećim licima, ili razmjena robe što se ne može smatrati prihvatljivim oblicima prilagođavanja cijena.

Primjer 1:

Majice sa kratkim rukavima su uvezene iz Kine. Nakon prodaje, pošiljka je mjesec dana bila smještena u carinskom skladištu u luci Hong Kong. Prije puštanja robe u slobodan promet, kupac je ustanovio da je roba oštećena tokom skladištenja i da se na njoj nalaze fleke od vlage.

Transakcijska vrijednost se mora smanjiti u odgovarajućoj mjeri. Nije potrebno da se kupac i prodavac dogovaraju o smanjenoj cijeni za oštećenu robu. Iznos amortizacije se može utvrditi na osnovu procjene stručnjaka.

Primjer 2:

Proizvođač M u trećoj zemlji prodaje motorna vozila uvozniku D u Crnu Goru. Postoji ugovor o prodaji i distribuciji između M i D. Ovaj ugovor obuhvata odredbe koje se odnose na garancije. Svako uvezeno motorno vozilo ima dodeljen identifikacioni broj. M daje garanciju za kilometražu za sva nova vozila. Garancija važi od datuma registracije vozila.

Proizvođač M ustanovi da u određenim uslovima rada, komponente u sistemu vješanja određenih vozila ne mogu da funkcionišu na pouzdan način što stvara rizik u vezi sa performansama vozila na drumu. Shodno tome, M pita vlasnike svih vozila da ih vrate radi pregleda i potencijalnog usklađivanja kao mjere predostrožnosti. Ova situacija se pripisuje aspektima dizajna i osmišljavanja vozila.

Provjera u potencijalno prilagođavanje kao mjera predostrožnosti ne predstavlja osnovu za primjenu člana 41 Carinskog zakona jer isključivo defektna vozila mogu da imaju koristi od pomenute odredbe.

10. PODIJELJENA POŠILJKA

Kada se roba po osnovu jedne fakture šalje u više od jedne pošiljke, primjerak fakture se mora dostaviti prilikom svakog unosa uvezene robe. Deklarant takođe mora dostaviti originalnu fakturu. Carinik to treba da potvrdi, navodeći koja se roba nalazi u svakoj pošiljci prilikom unosa. Deklarantu se naknadno vraća ovjerena faktura.

11. URAČUNAVANJE TROŠKOVA I OSTALIH NAKNADA U CARINSKU VRIJEDNOST

Prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti u skladu sa metodom transakcijske vrijednosti, član 30 Carinskog zakona predviđa spisak elemenata koji se dodaju na stvarno plaćenu cijenu ili cijenu koja treba da se plati za uvezenu robu ukoliko ih snosi kupac a nisu već obuhvaćeni stvarno plaćenom cijenom ili cijenom koja treba da se plati.

Mora se naglasiti da se dodatni elementi stvarno plaćene cijene ili cijene koja treba da se plati uračunavaju isključivo na osnovu objektivnih podataka. Dodatni elementi se ne uračunavaju isključivo u skladu sa članom 38 Carinskog zakona. U ovom kontekstu se potpuno isključuje mogućnost

dodatnih elemenata na transakcijsku vrijednost za plaćanja po osnovu prava na umnožavanje i – ukoliko to nije uslov prodaje – prava na distribuciju i preprodaju uvezene robe.

Svi dodatni elementi koji su predviđeni članom 38 Carinskog zakona su isključivo ograničeni u mjeri u kojoj ih snosi kupac ali se ne računavaju u stvarno plaćenu cijenu ili cijenu koja treba da se plati za robu. Stoga, ukoliko deklarant dostavi na uvid odgovarajuće raščlanjavanje cijene sa dokumentovanim dokazima, troškovi se pripisuju na odgovarajući način u sledećim slučajevima:

- a) trošak se odnosi na više pošiljki od pomenutog uvoza.
- b) troškovi u vezi sa prevozom nakon mjesta unosa robe u carinsko područje Crne Gore.

12. POSREDOVANJE I PROVIZIJA

Kada treće lice učestvuje u uveznoj transakciji, neophodno je ispitati njegovu ulogu. Postoje dvije situacije:

1. Treće lice, koje je angažovao kupac ili prodavac, učestvuje u ugovoru o prodaji koji su zaključili prodavac i kupac. Taj agent postupa kao posrednik u ugovoru i ima ulogu da predstavlja kupca ili prodavca prilikom zaključivanja ugovora o prodaji. U suštini, agenti koji predstavljaju prodavca su agenti prodaje, dok agenti koji predstavljaju uvoznika imaju ulogu agenta kupca. Nezavisni agenti se nazivaju posrednicima.
2. Treće lice kupuje robu od prodavca u inostranstvu i preprodaje je uvozniku za Crnu Goru. Tako dolazi do dvije sukcesivne prodajne transakcije. Marža prodavca-kupca se vidi u vrijednosti robe koja se preprodaje. Ova marža ne treba da se smatra maržom za posredovanje ili provizijom. Kao posljedica toga, puna plaćena cijena ili cijena koja treba da se plati kao što je ugovoreno poslednjim ugovorom o prodaji predstavlja osnovu za utvrđivanje vrijednosti nakon primjene metoda transakcijske vrednosti (u vezi sa mogućnošću prijavljivanja cijene iz prethodne transakcije (vidjeti tačku 5 ovog Praktikumuma).

U suštini, troškovi usluga posrednika i agenata u vezi sa uveznim transakcijama se dodaju na transakcijsku vrijednost (sa ograničenjem u meri u kojoj ih snosi kupac ali nisu obuhvaćeni stvarno plaćenom cijenom ili cijenom koja treba da se plati za pomenutu robu). Jedini izuzetak od ovog pravila su troškovi za aktivnosti agenata kupca. Stoga, odgovarajuće postupanje sa provizijom za potrebe utvrđivanja carinske vrijednosti zavisi od prave prirode usluga koje pružaju posrednici.

Pojam „kupovna provizija“ predstavlja naknade koje plaća uvoznik agentima uvoznika za usluge zastupanja uvoznika u nabavci robe čija se vrijednost utvrđuje. Agenti kupca obavljaju sljedeće aktivnosti:

- pronalaze dobavljače;
- povezuju kupce i prodavce;
- sakupljaju uzorke;
- pregledaju robu;
- kupuju robu u ime kupca, ili
- organizuju osiguranje, prevoz, skladištenje i isporuku robe.

Budući da provizija prilikom kupovine nije obuhvaćena carinskom vrijednošću, deklarant je u obavezi da obezbijedi dovoljno dokaza u vezi sa vrstom troška koji se odnosi na usluge. Jednostavno pojavljivanje „provizije prilikom kupovine“ na fakturama agenta ne bi predstavljalo dovoljno opravdanje za njegovo isključivanje iz carinske vrijednosti. Carinska služba bi trebalo da provjerava da li usluge agenta obuhvataju još nešto osim jednostavnog zastupanja kupca prilikom nabavke robe, ili ukoliko iznos provizije nije u skladu sa pruženim uslugama.

Provizija prilikom prodaje i troškovi posredovanja koji moraju biti obuhvaćeni carinskom vrijednošću se ponekad ne fakturišu. Međutim, kada se na fakturi nađe ime trećeg lica, to može da ukaže na učešće agenta za prodaju.

13. TROŠKOVI KONTEJNERA I AMBALAŽE

„Kontejneri“ u smislu člana 38 Carinskog zakona su na primjer, futrole, kutije, kutije za violinu, pivska burad i ambalaža (npr. papirne kese, konzerve sa pićem, plastični prekrivači za odjeću, čaše jogurta) u

kojima se roba može skladištiti i reklamirati. Etikete sa cijenom i vješalice za reklame se takođe smatraju oblikom pakovanja.

Prevozna sredstva kao što su palete ili prekomorski kontejneri se ne smatraju „kontejnerima“ u smislu člana 38 Carinskog zakona. Isto se primenjuje i na dodatnu opremu za potrebe transporta (npr. užad, cerade od platna). Za dodatne informacije pogledati tačku 17 ovog Praktikuma (troškovi prevoza).

14. MATERIJALI, ALATI, INŽENJERING („POMAGALA”)

Ukoliko je kupac uvezene robe isporučio određenu robu i usluge (iz gore navedenog teksta „pomagala”), besplatno ili po sniženoj cijeni, radi upotrebe u proizvodnji ili za izvoz, prateći troškovi se moraju dodati u mjeri u kojoj pomenuta vrijednost nije obuhvaćena stvarno plaćenom cijenom ili cijenom koja treba da se plati.

Usluge poput idejnih rešenja, projekata, inženjeringa i popravki obično obezbeđuje kupac u transakcijama koje se odnose na robu koja mora biti modifikovana na poseban način kako bi odgovarala standardima ili specifikacijama rješenja koji se primenjuju u zemlji uvoza.

Zemlja iz koje se nabavljaju pomagala nije značajna u smislu utvrđivanja da li su određena roba i usluge obuhvaćene članom 38 Carinskog zakona. Na primjer, pomenuta roba prije nego što bude isporučena proizvođaču može biti fizički prisutna u zemlji u kojoj se uvezena roba proizvodi; ili, može biti dostavljena proizvođaču iz treće zemlje ili iz same Crne Gore.

Međutim, da bi se postupalo u skladu sa gore navedenom odredbom, vrijednost inženjerskih radova, projektovanja, crteža, idejnih rješenja i planova i skica koji se dostavljaju radi proizvodnje robe se ne mora dodavati ukoliko se pomenuti radovi obavljaju u Crnoj Gori.

Vrijednost pomagala je ili trošak njegovog sticanja ili trošak njegove proizvodnje, prema potrebi. Ne postoji posebna odredba koja se odnosi na tretman troškova isporuke pomagala proizvođaču uvezene robe. Sljedeći troškovi se smatraju troškovima isporuke pomagala:

- troškovi prevoza i osiguranja;
- troškovi utovara, istovara i manipulacije.

Shodno tome, troškovi isporuke pomagala proizvođaču uvezene robe ne treba da budu dodati na troškove proizvodnje pomenutih pomagala. Međutim, trebalo bi da budu dio vrijednosti ukoliko su obuhvaćeni cijenom. Na primjer:

Kompanija A u Crnoj Gori poruči proizvodnju majica od kompanije B u trećoj zemlji X. A snabdijeva B besplatno tkaninu i dugmad za proizvodnju majica. A kupuje tkaninu od kompanije C u trećoj zemlji Y, uz uslove isporuke (vidjeti tačku 17 ovog Praktikuma i Incoterms tabelu) "CIF luka istovara" u zemlju X. A proizvodi dugmad u sopstvenoj fabrici u trećoj zemlji Z.

I tkanina i dugmad predstavljaju sastavne djelove. Vrijednost tkanine za potrebe pomenute odredbe je cijena CIF luka istovara. Vrijednost dugmadi predstavlja troškove njihove proizvodnje isključivo; ne obuhvata troškove njihove isporuke.

Iznos vrijednosti pomagala koji treba da bude obuhvaćen carinskom vrijednošću uvezene robe zavisi od dva faktora:

- potrebe za raspoređivanjem,
- mjere u kojoj pomenuta vrijednost nije obuhvaćena cijenom uvezene robe.

Smjernice u vezi sa raspoređivanjem su navedene u stavovima 1, 3 i 4 napomene uz član 30 Carinskog zakona (vidjeti Uredbu za sprovođenje carinskog zakona):

Ugovor o snabdijevanju uvezenom robom i prateća faktura moraju naznačiti mjeru u kojoj vrijednost bilo kojeg pomagala nije obuhvaćena cijenom uvezene robe. Iznos vrijednosti koja nije obuhvaćena se mora prijaviti Carini, na redovnom formularu D.V.C (vidjeti tačke 24 i 25 ovog Praktikuma), i mora predstavljati dio carinske vrijednosti. Da bi se taj iznos utvrdio, neophodno je znati ukupnu vrijednost pomagala i tehnička znanja i vještina koja idu uz tu vrijednost.

Primjer :

Gore navedena kompanija A naručuje proizvodnju jakni od gore navedene kompanije B. Kompanija B sama obezbeđuje materijale za jakne, ali A kupuje mustre za jakne od dizajnerske kompanije u trećoj zemlji Z, i besplatno snabdijeva kompaniju B sa istim. Faktura od B ka A sadrži iznos za „proizvodnju i snabdevanje jaknama“. Vrijednost dizajna ni u kakvoj mjeri nije obuhvaćena cijenom uvezene robe. Shodno tome, iznos vrijednosti pomagala za potrebe člana 38 Carinskog zakona koja treba da bude obuhvaćena carinskom vrijednošću jakni je puna cijena dizajna.

15. TANTIJE I NAKNADE ZA LICENCU

Roba za koju se često plaćaju tantijeme i naknade za licencu su muzički zapisi, djelovi odeće, patentirani uređaji ili procesi. Predviđa se dodavanje ovih troškova ukoliko se oni

- odnose na uvezenu robu i
- ukoliko se plaćaju kao uslov prodaje i
- ukoliko nisu obuhvaćeni stvarno plaćenom cijenom ili cijenom koja treba da bude plaćena.

Tantijema ili naknada za licencu za pravo korišćenja robne marke se obuhvata carinskom vrijednošću isključivo u sljedećim slučajevima:

- ako se tantijema ili naknada za licencu odnosi na robu koja se preprodaje u istom stanju ili ukoliko podliježe manjoj doradi (kao što je razblaživanje ili pakovanje) nakon uvoza;
- ukoliko se roba prodaje na tržištu pod robnom markom, koja joj je dodeljena prije ili nakon uvoza, za koju je plaćena tantijema ili naknada za licencu; i
- ukoliko kupac ne može da dobije pomenutu robu od drugih dobavljača koji nisu povezani sa prodavcem.

U skladu sa članom 38 Carinskog zakona, tantijeme i naknade za licencu ne treba da budu obuhvaćene stvarno plaćenom cijenom ili cijenom koja treba da bude plaćena kada predstavljaju

- troškove po osnovu prava na umnožavanje uvezene robe u Crnu Goru; ili
- plaćanja koja izvrši kupac po osnovu prava na distribuciju ili preprodaju uvezene robe ukoliko pomenuta plaćanja nisu uslov za izvoz robe u Crnu Goru.

U mnogim slučajevima, ugovor o prodaji robe eksplicitno ne navodi da je izvršeno plaćanje tantijema i naknada za licencu za pomenutu robu. Obično se zaključuje zaseban ugovor između ugovornih strana.

Tantijeme ili naknade za licencu se obično plaćaju u ponovljenim ratama (mjesečno, kvartalno, godišnje). Ponekad se ovaj iznos plaća paušalno, ili čak početni paušalni iznos (obično je to naknada za otkrivanje podataka) nakon kojeg slijede ponovljena plaćanja u ratama. Rate se obično obračunavaju kao procenat prihoda od prodaje licenciranih proizvoda.

Od suštinske važnosti za klasifikaciju plaćanja u ovoj oblasti u okviru pojma „tantijeme i naknade za licencu“ su stvarni razlozi za plaćanja koja je izvršio kupac, a ne njihov naziv.

U većini slučajeva će se važnost tantijeme ili naknade za licencu za carinsku vrijednost uvezene robe saznati provjeravanjem ugovora o licenci. Međutim, takođe je neophodno uzeti u obzir uslove prodaje i odnos koji može da postoji između ovog i ugovora o licenci.

Prilikom određivanja da li se tantijema odnosi na robu čija vrijednost treba da bude utvrđena, ključno pitanje nije kako se obračunava tantijema već zašto se plaća, tj. šta u suštini korisnik licence dobija zauzvrat (u vezi sa tim videti član 89 Uredbe o sprovođenju carinskog zakona). Stoga u slučaju uvezene komponente ili sastojka licenciranog proizvoda, ili u slučaju uvezene mašinerije za proizvodnju ili postrojenja, plaćanje tantijeme koje se zasniva na realizovanoj prodaji licenciranog proizvoda se može odnositi u potpunosti, djelimično ili se uopšte ne odnositi na uvezenu robu. Pitanje na koje treba odgovoriti u ovom kontekstu je da li je prodavac spreman na prodaju robe bez plaćanja tantijeme ili naknade za licencu. Uslov može biti eksplicitan ili implicitan. U većini slučajeva u ugovoru o licenci se definiše da li je prodaja uvezene robe uslovljena plaćanjem tantijeme ili naknade za licencu. Nije neophodno da gore navedeno bude definisano na ovaj način.

Kad se roba kupi od jednog lica a tantijeme i naknade za licencu se plaćaju drugom licu, plaćanje može bez obzira na to - da se smatra uslovom prodaje robe pod određenim uslovima. Prodavac, ili lice

koje je sa njim povezano, se može smatrati da zahtijeva od kupca da izvrši plaćanje kada se, na primjer, u multinacionalnoj grupi kompanija roba kupuje od jednog člana grupe, a tantijema mora da se plati drugom članu iste grupe. Isto tako, isto bi moglo da se primjeni kada je prodavac korisnik licence primaoca tantijeme, a potonji kontroliše uslove prodaje.

Tantijeme i naknade za licencu se generalno obračunavaju nakon uvoza robe čija vrijednost treba da bude utvrđena. U tim slučajevima može se desiti da se kasni sa konačnim utvrđivanjem carinske vrijednosti. Može se utvrditi opšte prilagođavanje na osnovu rezultata reprezentativnog perioda koji se redovno ažuriraju. O ovome uvoznici i carinski organi treba da postignu saglasnost. Može se desiti da roba bude puštena u promet prije utvrđivanja carinske vrijednosti u skladu sa postupkom koji je definisan u članu 42 Carinskog zakona.

16. PODJELA DOBITI

U slučaju da kupac ima pravo na udio u prihodu od preprodaje, raspolaganja ili upotrebe uvezene robe, udio prodavca se mora dodati na stvarno plaćenu cijenu ili cijenu koja treba da se plati.

U suštini, iznosi koji treba da se plate prodavcu se obračunavaju nakon uvoza robe čija vrijednost treba da bude utvrđena. Može se desiti da roba bude puštena u promet prije utvrđivanja carinske vrijednosti u skladu sa postupkom koji je definisan u članu 42 Carinskog zakona.

17. TROŠKOVI PREVOZA, OSIGURANJA I PRATEĆI TROŠKOVI

Ukoliko nisu obuhvaćeni stvarno plaćenom cijenom ili cijenom koja treba da bude plaćena,

- troškovi prevoza;
- troškovi osiguranja (uključujući opšte i blanko polise);
- troškovi utovara i manipulacije;
- troškovi kontejnera (na primjer onih koji se iznajmljuju za prevoz uvezene robe);
- troškovi na odredištu (troškovi raznih usluga u vezi sa manipulacijom/skladištenjem kontejnera u depoima);
- ležarina (troškovi zbog kašnjenja) i
- svi drugi troškovi u vezi sa premještanjem robe sa jednog mjesta na drugo

u vezi sa isporukom robe do mjesta unosa u carinsko područje Crne Gore se moraju dodati na transakcijsku vrijednost.

U ugovorima o međunarodnoj trgovini važno je odrediti stepen u kojem ugovorne strane snose troškove prevoza, osiguranja i ostale prateće troškove. Da bi to bilo što lakše, usvojena je grupa međunarodnih trgovinskih pojmova (INCOTERMS vidjeti prilog ovom praktikumu kojima se definišu dužnosti i rizici kupaca i prodavaca dok je roba u tranzitu).

Iznos koji se dodaje na carinsku vrijednost se može definisati iz primjenljivog uslova isporuke iz svakog ugovora o prodaji kojim je obuhvaćen uvoz robe u Crnu Goru. Neki od primjera se navode u daljem tekstu:

Primjer 1

Roba kupljena u skladu sa uslovom FOB (franko brod).

Prevoz robe morem iz Osaka, Japan do mesta Ploče, Hrvatska posebno se zaračunava: 2,000.00 €

Prevoz od mesta Ploče, Hrvatska do mesta Debeli Brijeg, posebno se zaračunava: 150.00 €

Roba prijavljena za slobodan promet u mjestu. Mjesto unosa: Debeli Brijeg

Svi troškovi prevoza do mjesta unosa se moraju obuhvatiti carinskom vrijednošću. Taj iznos je u ovom slučaju 2,150.00 €.

Primjer 2

Roba kupljena u Italiji u skladu sa uslovom EXW (franko fabrika).

Prevoz od fabrike prodavca do Trsta se posebno zaračunava: 150.00 €

Prevoz od Trsta do Ploča, Hrvatska se posebno zaračunava: 1,500.00 €

Prevoz od Ploča do mesta Debeli Brijeg se posebno zaračunava: 150.00 €

Mesto unosa robe je Debeli Brijeg. Roba se prijavljuje za slobodan promet u mjestu Debeli Brijeg.

Svi troškovi prevoza od fabrike prodavca do mjesta Debeli Brijeg se obuhvataju carinskom vrijednošću. Ukupan iznos troškova prevoza je stoga = 150.00 € + 1,500.00 € + 150.00 € = 1,800.00 €.

Primjer 3

Roba kupljena u skladu sa uslovom FOB (franko brod).

Prevoz kamionom iz Austrije do skladišta kupca u Podgorici se posebno zaračunava: 500.00 €.

Roba se prijavljuje za slobodan promet u Podgorici.

Mesto unosa robe: Debeli Brijeg

Mesto unosa robe je Debeli Brijeg ali troškovi prevoza se odnose na troškove do skladišta kupca u Podgorici. Prevoz od mesta Debeli Brijeg do Podgorice se obavlja na carinskom području Crne Gore.

Troškovi prevoza od Austrije do mesta Debeli Brijeg iznose 400.00 € u skladu sa iznosom troškova otpreme.

Stoga 400.00 € od 500.00 € treba da bude obuhvaćeno carinskom vrijednošću.

Ukoliko kupac sam obezbjeđuje prevoz robe, carinska vrijednost mora obuhvatati troškove prevoza do granice Crne Gore. Odgovarajući iznos se može izračunati primenom cijene prevoza za vrstu korišćenog prevoza, na primjer IATA stope za troškove prevoza avionom.

18. ELEMENTI KOJI SE NE URAČUNAVAJU U CARINSKU VRIJEDNOST

Pod uslovom da se prikazuju zasebno od stvarno plaćene cijene ili cijene koja treba da se plati, sledeći troškovi se ne uračunavaju u carinsku vrijednost:

Troškovi isporuke u okviru Crne Gore

Umanjenje troškova prevoza nakon unosa robe u carinsko područje Crne Gore se prihvata isključivo ako se oni mogu razlikovati i ako se dostave adekvatni dokazi s tim u vezi. Sledeće se prihvata kao dokaz u tom smislu:

- pomenuti iznos se prikazuje zasebno na fakturi prodavca;
- postoji ovjerena izjava prodavca s tim u vezi;
- faktura ili ovjerena izjava o stvarnom iznosu prevoza od strane špeditera koji se zaračunavaju kupcu, prodavcu ili agentu;
- faktura ili ovjerena izjava o ukupnom iznosu troškova prevoza, koji su raščlanjeni da bi se prikazao procenat stvarne udaljenosti unutar i van Crne Gore;
- izjava od strane kupca koja se odnosi na cijene prevoza koje se primenjuju na istu vrstu prevoza

Primjer

Roba se kupi u skladu sa uslovom DDU (isporučeno neocarinjeno).

Mjesto unosa robe je Bar.

Fakturisani iznos obuhvata prevoz do Podgorice, što je dalje od mjesta unosa. Prodavac izjavljuje da je iznos na fakturi za prevoz od Bara do Podgorice 100.00 € (carinski organi prihvataju ovu izjavu u skladu sa uobičajenom poslovnom praksom ili deklarant posjeduje dokumentaciju radi dokazivanja ove izjave).

Stoga je iznos koji treba da bude odbijen od cijene fakture ta prevoz nakon unosa robe u carinsko područje 100.00 €.

Troškovi za poslove nakon uvoza robe kao što su:

- građevinski radovi;
- podizanje;
- montiranje;
- održavanje; ili
- pružanje tehničke pomoći,

koji se odnose na robu kao što su industrijska postrojenja, mašinerija i teška oprema. Radovi se moraju obaviti nakon uvoza i troškovi se moraju prikazati posebno od cijene koja je plaćena ili koja treba da se plati za robu.

- troškovi kamate ukoliko se plaćaju po osnovu nekog finansijskog aranžmana za uvezenu robu, pod uslovom da se troškovi prikazuju zasebno od cijene koja je plaćena ili koja treba da se plati za robu.
- Prava na umnožavanje. Plaćanje po osnovu ovih prava se može izostaviti ukoliko se prikažu zasebno cijene koja je plaćena ili koja treba da se plati za robu.
- Provizija prilikom kupovine (videti tačka 12 ovog Praktikuma), pod uslovom da se troškovi prikazuju zasebno od cijene koja je plaćena ili koja treba da se plati za robu
- Dažbine Crne Gore ili porezi po osnovu uvoza ili prodaje robe.

Za utvrđivanje iznosa dažbine u fakturisanom cijeni koristite formulu:

$$\text{Cijena sa dažbinom} \quad \times \quad \frac{\text{Stopa dažbine}}{100 + \text{stopa dažbine}}$$

Na primjer, ukoliko fakturisana cijena uz uračunatu iznosi 1,100.00 € a stopa dažbine je 10 %. Dažbina obuhvaćena fakturisanom cijenom je:

$$1100 \text{ €} \quad \times \quad \frac{10 \%}{100 + 10} \quad = \quad 100 \text{ €}$$

Stoga je uračunata dažbina 100.00 € (NAPOMENA: od nekoliko elemenata za umanjenje, uračunata dažbina je posljednja stavka koja treba da bude odbijena).

Mora se naglasiti da se samo ovi elementi transakcijske vrijednosti mogu odbiti, ukoliko se jasno navode u članu 39 Carinskog zakona.

Osim toga, carinski organi nisu dužni da vode računa o mogućim smanjenjima carinske vrijednosti. Odbijanje se vrši isključivo u skladu sa eksplicitnim zahtevom iz carinske deklaracije.

UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI U SKLADU SA METODAMA SUKCESIVNOG VREDNOVANJA ROBE

19. METOD 2: TRANSAKCIJSKA VRIJEDNOST IDENTIČNE ROBE

Definicija identične robe:

- Identična roba se definiše kao roba koja je:
 - Identična u svim aspektima uključujući:
 - fizičke osobine,
 - kvalitet i
 - ugled,
 - koja se proizvodi u istoj zemlji kao i roba čija se vrijednost utvrđuje, i
 - koju proizvodi proizvođač robe čija se vrijednost utvrđuje;
- definicija identične robe izuzima uvezenu robu za koju se crteži i idejno rješenje osmišljavaju u zemlji uvoza i koje obezbeđuje kupac proizvođaču robe besplatno ili po nižoj cijeni;
- kada ne postoji drugi proizvođač identične robe u zemlji proizvodnje robe čija se vrijednost utvrđuje, ili identična roba koju proizvodi drugi proizvođač u istoj zemlji se može uzeti u obzir;
- manje razlike u izgledu robe ne izuzimaju robu koja bi inače odgovarala definiciji.

Transakcijska vrijednost identične robe se može uskladiti povećanjem ili smanjenjem da bi se obračunale razlike između robe koja se vrednuje i identične robe, kako bi se u obzir uzela:

- razlike u nivou trgovine,
- kvantitativne razlike i
- komercijalno značajne razlike troškova prevoza zbog razlika u načinu prevoza, odnosno odredišta.

Ova metoda se koristi kada je identična roba izvezena u Crnu Goru u istom ili približno istom trenutku kao i roba čija se vrijednost utvrđuje. Kada postoji više od jedne transakcijske vrijednosti identične robe koja ispunjava sve uslove, koristi se najniža takva vrijednost.

20. METOD 3: TRANSAKCIJSKA VRIJEDNOST SLIČNE ROBE

Definicija slične robe:

- a) slična roba se definiše kao roba koja:
 - veoma liči na robu čija se vrijednost utvrđuje u smislu sastavnih materijala i karakteristika,
 - može da obavlja iste funkcije i komercijalno je zamenljiva sa robom čija se vrijednost utvrđuje,
 - koja se proizvodi u istoj zemlji u kojoj i roba čija se vrijednost utvrđuje,
 - koju proizvodi proizvođač robe čija se vrijednost utvrđuje;
- b) definicija slične robe izuzima uvezenu robu za koju se crteži i idejno rješenje osmišljavaju u zemlji uvoza i koje obezbjeđuje kupac proizvođaču robe besplatno ili po nižoj cijeni;
- c) kada ne postoji drugi proizvođač slične robe u zemlji proizvodnje robe čija se vrijednost utvrđuje, ili slična roba koju proizvodi drugi proizvođač u istoj zemlji se može uzeti u obzir.

Ista usklađivanja kao i u tačke 19 iz prethodnog teksta se primjenjuju po potrebi.

Ovaj metod se koristi kada je slična roba izvezena u Crnu Goru u istom ili približno istom trenutku kao i roba čija se vrijednost utvrđuje. Kada postoji više od jedne transakcijske vrijednosti slične robe koja ispunjava sve uslove, koristi se najniža takva vrijednost.

21. METOD 4: DEDUKTIVNI METOD (JEDINIČNA CENA)

Primjenom ove metode carinska vrijednost se utvrđuje na osnovu prodajne cijene u Crnoj Gori kod robe čija se vrijednost utvrđuje ili cijene identične ili slične uvezene robe, umanjena za određene troškove po osnovu uvoza ili prodaje robe.

Prodaja robe u Crnoj Gori mora ispunjavati sledeće uslove:

- a) roba se preprodaje u Crnoj Gori u istom stanju u kojem je uvezena;
- b) prodaja robe čija je vrijednost utvrđena ili identične ili slične robe se desila u istom ili približno istom trenutku kao u uvoz robe čija je vrijednost utvrđena;
- c) ukoliko nije bilo prodaje u trenutku izvoza, roba se može prodavati do 90 dana nakon uvoza roba čija se vrijednost utvrđuje;
- d) ukoliko ne postoji prodaja identične ili slične uvezene robe u stanju u kojem je uvezena da zadovoljava gore navedene zahtjeve, uvoznik može odabrati da prodaje robu čija je vrijednost utvrđena nakon dalje obrade, pod uslovom da je vrijednost umanjena za vrijednost dorade;
- e) kupac ne smije biti povezan sa uvoznikom od kojeg je kupio robu u prvom komercijalnom stepenu nakon uvoza.

Jedinična cijena po kojoj se prodaje najveći broj proizvoda se mora utvrditi. Komercijalne fakture služe kao prvobitna osnova za utvrđivanje jedinične cijene.

Umanjena vrijednost se određuje umanjnjem utvrđene jedinične cijene za zbir sledećih elemenata:

- a) provizija na jediničnoj osnovi u vezi sa prodajom u zemlji uvoza odnosi se na robu slične ili iste vrste ili klase; ili
- b) profit i opši troškovi koji se vide u jediničnoj cijeni u prodaji robe u zemlji uvoza odnose se na robu slične ili iste vrste ili klase; i
- c) redovan prevoz, osiguranje i prateći troškovi koji nastanu u zemlji uvoza;
- d) carinske dažbine i porezi u zemlji uvoza;
- e) dodata vrednost usled dalje obrade ili montaže, po potrebi.

22. METOD 5: OBRAČUNATA VRIJEDNOST

U skladu sa ovom metodom, carinska vrijednost se utvrđuje na osnovu troškova proizvodnje robe čija se vrijednost utvrđuje, uvećano za iznos dobiti i opštih troškova koji se obično reflektuju kroz izvoz robe iste klase ili vrste u Crnu Goru.

Carinska vrijednost se može obračunati na sledeći način:

- a) prvo, utvrđuje se ukupan iznos relevantnih troškova ili vrijednost:
 - I. materijala koji su iskorišćeni za proizvodnju uvezene robe, i
 - II. proizvodnje ili drugi troškovi obrade uvezene robe (direktni i indirektni troškovi rada, fabrički režijski troškovi);
- b) sljedeći troškovi treba da budu obuhvaćeni, ukoliko nisu obuhvaćeni pod I i II gore:
 - I. troškovi pakovanja,
 - II. troškovi pomagala (raspoređeni na odgovarajući način i u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim principima),
 - III. troškovi tehničkih radova, crteža, itd., koji nastanu u zemlji uvoza i koji se zaračunavaju proizvođaču;
- c) dodaju se iznosi po osnovu dobiti i opšti troškovi, koji se obično reflektuju kroz izvoz u Crnu Goru, koje su dodali proizvođači u zemlji izvoza robe iste klase ili vrste;
- d) dodaju se troškovi prevoza, osiguranja i pratećih troškova do luke ili mjesta uvoza.

Napomena:

Redosljed metoda 4 i 5 se može promijeniti, ali isključivo na zahtijev uvoznika, i carinarnica sama ne može donijeti odluku o promjeni redosljeda metoda.

23 . METOD 6: METOD RASPOLOŽIVIH PODATAKA

Kada se carinska vrijednost ne može utvrditi uz pomoć nijedne od gore navedenih metoda utvrđivanja vrijednosti, može se na fleksibilan način primjeniti bilo koja od gore navedenih metoda koja na najbolji način omogućava obračunavanje carinske vrijednosti. Prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti na ovaj način ne mogu se primjenjivati proizvoljne, fiktivne i zabranjene metode. Carinska vrijednost mora biti tačna, opravdana, ujednačena i neutralna, i trebalo bi da odslikava komercijalnu stvarnost u najvećoj mogućoj mjeri.

U skladu sa ovom metodom, carinska vrijednost se ne može zasnivati na:

- a) prodajnoj cijeni robe proizvedene u Crnoj Gori;
- b) većoj od dvije alternativne vrijednosti;
- c) cijeni robe na domaćem tržištu u zemlji izvoza;
- d) troškovima proizvodnje osim u skladu sa metodom obračunate vrijednosti;
- e) cijeni robe za izvoz u treću zemlju;
- f) najmanjim vrijednostima carinske vrijednosti; i
- g) proizvoljnim ili fiktivnim vrijednostima.

U sledećim slučajevima može doći do različitih upotreba rezervne metode utvrđivanja carinske vrijednosti:

- a) Član 30 Carinskog zakona
Kupac i prodavac su povezana preduzeća i cijena je smanjena zbog postojanja ove okolnosti. Iznos smanjenja se može utvrditi a transakcijska vrijednost se usklađuje u skladu sa tim.
- b) Identična roba
Uslov da identična roba treba da se izvozi u isto vrijeme ili približno u isto vrijeme kao i roba čija se vrijednost utvrđuje bi trebalo tumačiti fleksibilno; identična uvezena roba proizvedena u zemlji koja nije zemlja izvoza robe čija se vrijednost utvrđuje može da bude osnova za utvrđivanje carinske

vrijednosti; mogu se koristiti carinske vrijednosti identične uvezene robe koje su utvrđene u skladu sa odredbama člana 32 Carinskog zakona.

- c) Slična roba
Uslov da slična roba treba da se izvozi u isto vrijeme ili približno u isto vrijeme kao i roba čija se vrijednost utvrđuje bi trebalo tumačiti fleksibilno; slična uvezena roba proizvedena u zemlji koja nije zemlja izvoza robe čija se vrijednost utvrđuje može da bude osnova za utvrđivanje carinske vrijednosti; mogu se koristiti carinske vrijednosti slične uvezene robe koje su utvrđene u skladu sa odredbama člana 33 Carinskog zakona.
- d) Deduktivna metoda
Uslov da će roba biti prodana u "stanju u kojem je uvezena" u članu 35 Carinskog zakona bi trebalo fleksibilno tumačiti; uslov "90 dana" bi mogao fleksibilno da se primjenjuje.
- e) Konkretno, transakcijska vrijednost ne bi mogla da se koristi za utvrđivanje vrijednosti uvezene robe po osnovu ugovora o zakupu ili uzimanju pod zakup, sa opcijom kupovine. Međutim, kada ne mogu da se koriste druge osnove za utvrđivanje carinske vrijednosti, vrijednost se može zasnivati na pristupu transakcijske vrijednosti, uz korišćenje cijene kod „opcije kupovine“ u ugovoru o zakupu, koja je usklađena da bude približna toj vrijednosti.
- f) Cijena koja zavisi od cijene preprodaje
Ova cijena je samo proizvoljno utvrđena i biće usklađena tako što će biti povećana ili smanjena, u zavisnosti od profitne marže koja je ostvarena preprodajom robe. U suštini, u slučajevima kada se cijena plaća prodavcu tek nakon preprodaje robe na domaćem tržištu, metod transakcijske vrijednosti se može primjeniti ukoliko postoji odgovarajuća dokumentacija (npr. cjenovnik). Ukoliko to nije slučaj i kada nije moguće primjeniti ostale sukcesivne metode utvrđivanja vrijednosti, carinska vrijednost se mora utvrditi u skladu sa metodom raspoloživih podataka.

Prilikom primjene metode raspoloživih podataka, ako se fleksibilno može primjeniti više od jedne metode, uobičajen redosled korišćenja metoda 1 do 5 se mora uzeti u obzir.

U slučaju carinskog prekršaja, na primjer, ukoliko deklarant pokuša da prijavi nižu transakcijsku vrednost, carinski organi će pokrenuti prekršajni postupak protiv osumnjičenog. U toku tih postupaka, carinski organi će takođe pokušati da istraže koja je cijena zaista plaćena prodavcu (ili da otkrije podatke koji potkrepljuju sukcesivne metode) kako bi se utvrdila carinska vrijednost robe.

PRIJAVLJIVANJE VRIJEDNOSTI

24. PRIJAVLJIVANJE UTVRĐENE VRIJEDNOSTI

Deklaracija o carinskoj vrijednosti predstavlja izjavu u kojoj deklarant obezbjeđuje neophodne podatke za utvrđivanje carinske vrijednosti uvezene robe. Kao i druge deklaracije i izjave koje se daju na uvid Carini, podaci koji se nalaze u deklaraciji o carinskoj vrijednosti (D.V.C) moraju biti zasnovani na pratećim dokazima. Deklaraciju o carinskoj vrijednosti obično prate određeni dokumenti (vidjeti tačku 26 ovog Praktikumuma) koji potkrijepljuju prijavljene podatke. Međutim, kada su podaci koji potkrijepljuju podatke iz deklaracije o carinskoj vrijednosti nedovoljni, carinski organi imaju pravo da od deklaranta zahtijevaju dostavljanje dodatnih podataka ili pojedinosti.

Pojedinosti za deklaraciju (D.V.C) su navedene u članu 53a Pravilnika o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije. Popunjena deklaracija o carinskoj vrijednosti na odgovarajućem obrascu se mora podnijeti za svaku uvoznu deklaraciju (JCI) za robu za koju se obračunava carina u zavisnosti od vrijednosti. U sljedećim slučajevima carinski organi neće zahtijevati podnošenje D.V.C-a:

- kada je ukupna carinska vrijednost jedne pošiljke 5,000 € ili manje,
- kada roba nije komercijalne vrste, na primjer, lični prtljag ili
- kada dostavljanje pojedinosti nije neophodno za primjenu carinske tarife Crne Gore, na primjer kada nije predviđena carina u zavisnosti od vrijednosti

Deklaracija o vrijednosti treba da bude potpisana od strane jednog lica, fizičkog ili pravnog, koje:

- živi ili ima sjedište u Crnoj Gori i

- ima sve podatke koji su neophodni za popunjavanje obrasca.

Kada se obrazac popunjava za preduzeće, lice koje potpisuje obrazac mora da bude:

- Direktor
- Finansijski kontrolor
- Sekretar kompanije
- Partner ili
- Rukovodilac

Ukoliko zaposleni potpiše deklaraciju, pismeno ovlašćenje jednog od gore navedenih odgovornih lica mora takođe da bude priloženo. Zastupnici mogu pripremiti deklaraciju pod uslovom:

- da imaju pismenu dozvolu od jednog od gore navedenih odgovornih lica i
- da je zastupnik spreman da prihvati odgovornosti koje se navode u sljedećoj tački ovog Praktikumuma

Gore navedeno ne sprečava carinske organe da zahtijevaju dokument od lica koje nije deklarant, npr., kada se traži smanjenje provizije pri kupovini a carinski organi smatraju da je faktura koju je izdao proizvođač za uvezenu robu neophodna za utvrđivanje tog iznosa. U tom slučaju, Carina može zatražiti od lica koje nije deklarant da obezbedi potrebnu dokumentaciju (npr. proizvođač ili agent za kupovinu).

25. OBAVEZE DEKLARANTA

Potpisivanjem i podnošenjem D.V.C-a deklarant prihvata odgovornost za tačnost i potpunost podnijetih podataka, kao i svih dodatnih listova, kao i za vjerodostojnost pratećih dokumenata. Deklarant takođe preuzima odgovornost za dostavljanje svih dodatnih podataka ili dokumenata koji su neophodni za utvrđivanje carinske vrijednosti robe.

26. NEOPHODNI DOKAZI KOD RAZLIČITIH METODA ZA UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI

Broj i vrsta dokumenata koji su neophodni za utvrđivanje carinske vrijednosti zavise od vrste metode za utvrđivanje vrijednosti koja se koristi. Nije moguće pokriti sve slučajeve, ali uopšteno, sljedeći dokumenti će biti neophodni:

a) Metod 1 (transakcijska vrijednost)

- faktura prodavca u kojoj se navodi cijena, količina i opis svake stavke ili vrste uvezene robe,
- Ugovor o prodaji (rubrika 5 na obrascu D.V.C) se može koristiti /biti neophodan kao dokaz za različite djelove fakture, kao što su:
 - sva moguća ograničenja, stanje i naknada (rubrika 8 na obrascu D.V.C)
 - svi mogući aranžmani između prodavca i kupca koji utiču na carinsku vrijednost robe (rubrika 9(b) i 16 obrasca D.V.C)
 - troškovi pomenuti u rubrici 20 na obrascu D.V.C (aktivnosti nakon uvoza)
- -- valuta u kojoj se plaća cijena
- ugovori i ostali dokumenti koji se odnose na prava proizvodnje uvezene robe
- Ugovor o tantijemama za utvrđivanje da li je u carinsku vrijednost trebalo da bude uračunato plaćanje tantijeme ili ne (rubrika 9(a) na obrascu D.V.C), i ukoliko treba, u kojoj mjeri (rubrika 15 obrasca D.V.C).
- Ugovor o angažovanju za utvrđivanje dodatka po osnovu provizija ili troškova posredovanja (rubrika 13(a) i (b) na obrascu D.V.C) ili za izuzimanje provizije pri kupovini.
- Dokumenti o prevozu i osiguranju radi utvrđivanja, između ostalog:
 - uslova isporuke (rubrika 3 na obrascu D.V.C)
 - troškova isporuke do mjesta unosa (rubrika 17) i
 - troškova prevoza nakon mjesta unosa (rubrika 19)
- Računovodstvena evidencija, naročito uvoznika ili kupca, radi potvrđivanja stvarnog prenosa sredstava izvozniku ili prodavcu.
- Drugi dokumenti, npr.
 - u vezi sa vlasništvom nad kompanijama koje učestvuju u transakciji, radi utvrđivanja mogućih odnosa između prodavca i kupca

- faktura ili ugovor o prodaji ili prenosu troškova kvote
- faktura za plaćanja za sertifikate o vjerodostojnosti
- ugovori za usluge reklamiranja, marketinga i ostale aktivnosti nakon uvoza
- finansijski dokumenti, npr. za utvrđivanje iznosa kamate
- ugovori, ugovori o davanju licence ili ostali dokumenti u vezi sa autorskim pravima.

b) Metod 2 (identična roba)

- faktura ili drugi dokaz koji jasno potvrđuje količinu i opis uvezene robe,
- dokumentarni dokaz o unosu identične robe koja se utvrđuje u skladu sa metodom 1,
- dokaz o troškovima prevoza i osiguranja (po potrebi),
- dokaz u vezi sa dodacima, odnosno umanjenjima; i
- dokaz da bi se vršila usklađivanja količine i razlika grana trgovine.

c) Metod 3 (slična roba)

- kao i metod 2 gore, uzimajući u obzir Metod 1 unos slične robe.

d) Metod 4 (deduktivni metod)

- obračun dobijene vrijednosti,
- faktura ili drugi dokaz koji jasno potvrđuje količinu i opis uvezene robe,
- faktura o prodaji ili drugi dokaz koji pokazuje da se uvezena roba ili identična ili slična roba prodaje u zemlji uvoza, i obračun na osnovu jedinične cijene u zemlji uvoza u najvećoj ukupnoj količini
- izjava ili drugi dokaz koji navodi umanjenja na osnovu jedinične cijene; izjava da umanjenje iznosa za proviziju, dobit ili opštih troškova postoji u pomenutoj grani.

e) Metod 5 (obračunata vrednost)

- obračun dobijene vrednosti, sa detaljnim troškovima proizvodnje, dodacima za dobit i opšte troškove i izjava da se ovi iznosi primjenjuju u pomenutoj grani industrije u skladu sa saznanjima uvoznika;
- dokazi o troškovima osiguranja i prevoza po potrebi, i
- dokazi u vezi sa ostalim dodacima, odnosno umanjenjima.

f) Metod 6 (metod raspoloživih podataka)

- odgovarajući podaci koji potkrepljuju metod koja se koristi za obračun prijavljenih vrijednosti.

27.NAČIN PODNOŠENJA DOKUMENATA

Dokumenti predstavljaju djelove dokaza, i način njihovog podnošenja se razlikuje. Njihova osnovna funkcija je da oslikavaju komercijalni put robe, pri čemu se evidentiraju podaci o transakcijama na koje se odnose. Shodno tome, carinski organi bi trebao da bude spreman da prihvati svaki dokument bez obzira na način njegovog podnošenja, ukoliko:

- autentičnost dokumenta nije dovedena u pitanje, i
- ukoliko su podaci koji postoje u dokumentu odgovarajući i ukoliko potkrepljuju prijavljene podatke, ili neophodne podatke.

Primjer dokumenta koji postoji u različitim oblicima je dokument u kojem kupac navodi robu koju je primio i njenu cijenu. Kupac i prodavac su unaprijed dogovorili da su takvi dokumenti prihvatljivi za ovu potrebu. Podaci koji se navode u pomenutom dokumentu su isti kao i podaci koji se obično nalaze u fakturi. Činjenica da kupac izdaje dokument, a ne prodavac, ne bi trebalo da ukazuje na to da dokument treba odbaciti. Carina može da prihvati ovaj dokument za utvrđivanje carinske vrijednosti uvezene robe od slučaja do slučaja, kao i da uzme u obzir:

- načine za potvrđivanje podataka sadržanih u njemu,
- vjerodostojnost kupca i
- pojedinosti koje se nalaze u ugovoru o prodaji.

Davanje dokumenta na uvid može se razlikovati npr. prenosa dokumenta faksom. Carinski organi mogu prihvatiti sve takve dokumente ili dokaze u skladu sa gore navedenim uslovima.

U daljem tekstu se navode dodatne pojedinosti o različitim vrstama dokumenata:

a) Faktura

Faktura je dokument u kojem se navodi roba koja se otprema, šalje ili isporučuje, pojedinosti o cijeni i troškovima isporuke. Dokument može da sadrži i oznake pošiljke, opis robe u smislu količine i usklađivanja ukupnog iznosa. Faktura je obično dokument na osnovu kojeg se vrši plaćanje za robu.

Fakture postoje u raznim oblicima. Mogu biti profesionalno odštampane, ili jednostavne, obične i pisane rukom. Prihvatljiv je svaki oblik pod uslovom da obezbjeđuju dovoljno podataka za utvrđivanje carinske vrijednosti. Faktura pisana rukom može da ukaže na malu kompaniju ili ograničeno iskustvo u poslovima u vezi sa izvozom. U takvim okolnostima treba detaljnije pregledati dokumentaciju.

Proizvođači u prekomorskim zemljama obično šalju fakture direktno kupcu. Povremeno to čine treća lica, kao npr. agenti koji dostavljaju fakturu sa pojedinostima o cijeni, zajedno sa svojom provizijom. Kupac isto tako može primiti dvije fakture, jednu od proizvođača/prodavca a jednu od agenta prodaje ili agenta za kupovinu. Ukoliko, međutim, carinski organi ima sumnje u vezi sa transakcijom, najbolje bi bilo da zatraže ugovor o prodaji radi dalje provjere.

Za carinske potrebe faktura:

- ne mora da bude potpisana, niti poslata u originalnom primjerku
- može imati oznaku „za potrebe carine " ili "faktura proforma" (ili slično). Ovi dokumenti mogu biti prihvatljivi u nekim okolnostima u vezi sa robom (npr. pokloni, uzorci) koja nije predmet prodaje. Međutim, za robu koja je prodana takve fakture se smatraju privremenim i trebalo bi da ih na kraju zamijeni konačna faktura.
- trebalo bi da bude prevedena ukoliko to zahtijeva carina.

b) Dokumenti poslani faksom

Kada se poruke poslate faksom daju na uvid kao fakture, oni mogu biti prihvaćeni kao konačni dokumenti. Ali ako poruke faksom predstavljaju poruke a nisu fakture, deklarant bi trebalo da dostavi na uvid fakturu radi carinske provjere.

Ako se podaci dostavljeni faksom smatraju neadekvatnim ili sumnjivim (nije prikazana vrijednost robe ili su vrijednosti unijete rukom), a ne sumnja se u prevaru, od deklaranta će se zatražiti dostavljanje fakture u određenom roku. Roba se može pustiti u promet uz određenu garanciju, uz depozit ili drugi instrument dok ne stigne faktura.

c) Tovarni list

Tovarni list je priznanica o primljenoj robi uz pismenu obavezu prevoznika (obično špeditera) prema pošiljaocu robe da će roba biti isporučena pošiljaocu u istom stanju kao što je primljena.

Tovarni list će biti neophodan ukoliko faktura ne sadrži pojedinosti o carinskim pitanjima jer:

- tovarni list obično sadrži podatke o troškovima prevoza robe;
- tovarni list pored troškova prevoza može da navodi i druge troškove prevoza robe kao što su troškovi punjenja kontejnera i troškovi utovara na doku i u luci;
- tovarni list sadrži naziv prodavca i kupca, luke utovara, oznake i brojeve za identifikaciju pošiljke sa količinama, i kratak opis robe.

d) CMR

Dokument CMR predstavlja obavještenje o pošiljci koje potvrđuje da je prevoznik (kompanija za drumski prevoz) primio robu i postoji ugovor o prevozu između trgovinske organizacije i prevoznika.

Obično postoje tri primjerka dokumenta CMR. Jedan zadržava trgovinska organizacija, drugi prevoznik, a treći primjerak putuje sa robom do konačnog odredišta. Prevoznik je odgovoran za gubitke, oštećenja ili kašnjenje pošiljke, a trgovinska organizacija snosi troškove gubitaka ili štete koje prevoznik pretrpi kao posljedice netačnih podataka u dokumentu CMR.

e) Tovarni list u vazdušnom saobraćaju

To je dokument koji prati prevoz robe vazdušnim saobraćajem. Tovarni list koji je izdat prevozniku predstavlja potvrdu kompanije za avio saobraćaj da je primila robu koja je u dokumentu navedena za prevoz vazdušnim putem do naznačenog primaoca. Prevoznik ima obavezu da obavijesti primaoca robe o prispjeću robe i da mu izda dostavnicu. Tovarni list u vazdušnom saobraćaju nije dokument na osnovu kojeg se ostvaruju prava, niti je prenosiv.

On služi:

- za prijem robe koja treba da bude otpremljena,
- na osnovu kojeg se izdaje dostavnica, i u kojem se navode posebna uputstva pošiljaoca,
- kao oblik fakture koja navodi troškove prevoza,
- kao potvrda o osiguranju, ukoliko se roba osigurava u kompaniji za vazdušni saobraćaj,
- kao dokument kod uslova koji se javljaju u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom a nameću ih carinski organi,
- kao dostavnica.

PRILOG

PREVARE U OBLASTI CARINSKE VRIJEDNOSTI

1.CARINSKA VRIJEDNOST

Vrijednost se određuje u svrhe primjene ad valorem uvoznih dažbina. Drugim riječima, carinska vrijednost je osnova za carinske dažbine.

2.SPORAZUM O VRIJEDNOSTI STO

Stupio na snagu 1.januara 1995.godine i zamijenio GATT Sporazum iz 1947.godine. Umjesto potrebnih korekcija na deklarisanu vrijednost, carinski službenik može :

- tražiti dodatne informacije o vrijednosti robe ako ima sumnje na deklarisanu vrijednost,
- promijeniti deklarisanu vrijednost kada ima konkretan dokaz da je ona netačna.

3. PREVARE U OBLASTI VRIJEDNOSTI

Prevara se odnosi na deklarisanu vrijednost robe carinskom organu kod uvoza ili izvoza. Može da se odnosi na bilo koju izjavu, dokument ili deklaraciju koja se podnese carinskom organu za carinske svrhe.

4. KATEGORIJE PREVARA U OBLASTI VRIJEDNOSTI

- Precjenjivanje/potcjenjivanje
- Pogrešan opis / pogrešno svrstavanje
- Odnos povezanih strana
- Druge kategorije prevara (prevare koje se odnose na elemente člana 8 Sporazuma, popuste, prevoz/osiguranje, porijeklo/preferencijal)

Potcjenjivanje - znači podnošenje lažne deklaracije u kojoj se navodi manja vrijednost od stvarne transakcijske vrijednosti.

Razlozi:

- plaćanje manjeg iznosa dažbina;
- izbjegavanje uvoznih ograničenja

Metodi:

- Duple/lažne fakture
- Djelimično plaćanje
- Pogrešno uračunate pribitne stavke
- Dijeljenje troškova prevoza

5. KAKO SE OTKRIVA POTCJENJIVANJE VRIJEDNOSTI

A. Procjena rizika

- Poznavanje strukture unutrašnjih poreza i uvoznih dažbina
- Postojanje uvoznih ograničenja
- Profilisanje uvoznika
- Prepoznavanje uobičajenih i najčešćih tipova transakcija na svakom tržištu/industrijskom sektoru
- Analiza cijena

B. Traženje dokaza o stvarnoj transakcijskoj cijeni

- Prije prihvatanja deklaracije, tražiti od uvoznika dalje informacije
- Proučiti mogućnost primjene člana 11 Sporazuma tako da se može sprovesti naknadna kontrola
- Provjeriti sve dokumente koji se odnose na transakcije da bi se utvrdilo da li je uvoznik podnio deklaraciju u skladu sa zahtjevima Sporazuma o vrijednosti STO

- Provjeriti knjigovodstvene evidencije, bankarske izvode, prevozne isprave, ugovore, narudžbe, potvrde, itd, da bi se utvrdilo da li je deklarirana vrijednost u skladu sa Sporazumom STO (sa posebnom pažnjom na postojanje ovih dokumenata, tj. ispitati mogućnost duplih faktura)

Precjenjivanje - znači podnošenje lažne fakture u kojoj se navodi veća vrijednost od stvarne transakcijske vrijednosti.

Razlozi:

- Dobijanje većeg izvoznog povraćaja i veće kompenzacione carine
- Izbjegavanje unutrašnjih poreza
- Sticanje manje carinske stope od netačnog svrstavanja
- Izbjegavanje devizne kontrole
- Izbjegavanje antidampinške carine
- „Šeme“ pranja novca.

6. NAČINI POTCJENJIVANJA / PRECJENJIVANJA CARINSKE VRIJEDNOSTI:

- Lažna faktura koju je pripremio dobavljač
- Lažna faktura koju je pripremio uvoznik
- Duple fakture
- Lažna packing lista
- Profaktura
- Faktura koja uključuje ostale pribitne stavke
- Postupak naknadne preprodaje
- Pogrešno računanje prodajne provizije ili pogrešno tumačenje sa kupovnom provizijom
- Faktura uključuje neke oporezive troškove
- Neprijavlivanje naknada i licence
- Nestandardna ambalaža
- Pogrešan opis proizvoda
- Pogrešan opis porijekla
- Lažno deklarirana težina ili količina
- Lažni troškovi prevoza ili osiguranja
- Lažni službeni pečati ili obilježja
- Tekuće manipulacije
- Manipulacije sa kursnom stopom
- Precjenjivanje upravo u višku minimalnih uvoznih cijena (do nivoa antidampinške carine)

7. KAKO SE OTKRIVA PRECJENJIVANJE VRIJEDNOSTI

A. Procjena rizika

- Poznavanje unutrašnjeg poreza i strukture dažbina (carinske stope slobodno, antidampinške carine, itd.)
- Profilisanje uvoznika
- Prepoznavanje uobičajenih i najčešćih tipova transakcija svake grane industrije
- Analiza cijena (situacija na tržištu, cijene proizvoda, itd.)

B. Traženje dokaza o stvarnoj transakcijskoj cijeni

- Prije prihvatanja deklaracije, tražiti od uvoznika dalje informacije
- Proučiti mogućnost primjene člana 11 Sporazuma tako da se može sprovesti naknadna kontrola
- Provjeriti sve dokumente koji se odnose na transakcije da bi se utvrdilo da li je uvoznik podnio deklaraciju u skladu sa zahtjevima Sporazuma o vrijednosti WTO
- Provjeriti knjigovodstvene evidencije, bankarske izvode, prevozne isprave, ugovore, narudžbe, potvrde, itd. da bi se utvrdilo da li je deklarirana vrijednost u skladu sa Sporazumom WTO (sa posebnom pažnjom na postojanje ovih dokumenata, tj. tražiti mogućnost duplih faktura)

Pogrešan opis / pogrešno svrstavanje – kada se podnese lažna deklaracija u odnosu na fizičke uslove ili osobine robe.

A. Procjena rizika

- Pažnju treba usmjeriti na opis kvaliteta, marku, porijeklo, broj modela, sadržaj (hemijski proizvodi), koja se odnose na cijenu robe.

B. Dokazivanje pogrešnog opisa / svrstavanja

- Odgovarajući fizički pregled na osnovu prave procjene rizika može služiti u borbi protiv ovog tipa prevare.
- Naknadna kontrola može igrati važnu ulogu (obratiti pažnju na preprodajnu cijenu u domaćim transakcijama nakon uvoza i postojanje cijele dokumentacije u vezi te transakcije).

8. VRSTE LAŽNIH ISPRAVA

- Lažna faktura koju je pripremio dobavljač
- Lažna faktura koju je pripremio uvoznik/zastupnik
- Duple fakture: dvije fakture koje je pripremio izvoznik (1 za carinu, 1 za finansijsku raspodjelu)
- Lažna paking lista
- Lažna profaktura
- Faktura koja isključuje ostale prbitne stavke
- Neprijavlivanje postupka naknadne preprodaje robe
- Neprijavlivanje troškova kvota
- Neuračunavanje prodajne provizije ili pogrešno tumačenje te provizija kao kupovna provizija
- Fakture isključuju neke oporezive troškove
- Neprijavlivanje naknada i licenci
- Neprijavlivanje nekih kreditnih zaduženja za transakciju
- Traženje popusta koji nisu slobodno dostupni
- Pogrešan opis proizvoda
- Pogrešan opis porijekla
- Lažne deklaracije o težini ili količini
- Lažni troškovi prevoza i osiguranja
- Lažne izjave o kontroli kvaliteta/vrijednosti
- Lažni službeni pečati ili obilježja
- Prethodno ovjeravanje sertifikata o porijeklu
- Tekuće manipulacije
- Manipulacija kursnih stopa

Transkacijska vrijednost je carinska vrijednost pod uslovom da kupac i prodavac nisu povezani (STO Sporazum o vrijednosti 1.1.)

Ako na cijenu utiče povezanost, transkacijsku vrijednost ne treba prihvatiti za svrhe člana 1 Sporazuma o vrijednosti WTO

Prepoznavanje odnosa između odnosnih kompanija je jedna od najvažnijih provjera tokom kursa istrage

9. KAKO OTKRITI POVEZANOST STRANA

Zahtijevati:

- kopiju komercijalne fakture
- ugovor o prodaji i kratko objašnjenje o povezanosti između uvoznika i prodavca

Provjeriti:

- Sve mogućnosti navedene u odredbama člana 15.4
- Komercijalnu evidenciju kompanije
- Dokumenta kompanije u odnosu sa državnim upravom
- Evidenciju Privredne Komore

Doći do:

- Godišnjeg izvještaja kompanije (uključujući završni račun, spisak akcionara, itd)

10. PREVARE KOJE SE ODNOSE NA KLJUČNE ELEMENTE ČLANA 8

Prema Sporazumu o vrijednosti STO (čl.8), neki elementi se uključuju u carinsku vrijednost, kao dio istinite transakcijske vrijednosti, kao što su prodajne i posredničke provizije, ambalaža, ostale priritne stavke (kao što je definisano u čl.8), naknade i licence, prerade.

11. KAKO PREPOZNATI KRŠENJE ČLANA 8

Pažnju treba obratiti na PLAĆANJA koja su:

- OPOREZIVA (npr: prodajne provizije, naknade...), i
- NEOPOREZIVA (kupovna provizija, franšizna naknada...)

Vrijednost bilo kojih roba i usluga (poznatih kao - ostale priritne stavke) koje dostavlja kupac :

- direktno ili indirektno.

Naknadna kontrola se treba sprovesti radi provjere svih aktivnosti uvoznika (pregled svih potrebnih dokumenata u poslovnim prostorijama uvoznika).

12. PREVARE KOJE SE ODNOSE NA POPUSTE

Prema Sporazumu o vrijednosti STO (Mišljenje 5.1-5.3), prihvatljivi popusti se mogu odbiti od vrijednosti koja je deklarirana carinskom organu i to:

- Novčani popusti
- Količinski popusti

Popusti se ne prihvataju ako:

- Kupac preuzima određene aktivnosti za ili u korist prodavca
- Kupac nudi drugu robu/usluge trećem licu za ili u korist prodavca
- Povezanost strana utiče na cijenu
- Cijena robe koja se uvozi ima date kredite u pogledu ranijih transakcija

13. INDIKATORI RIZIKA KOD PREVARA

- Nekompletna dokumentacija
- Tovarne listove izdalo trgovačko preduzeće
- Izuzetno visoke ili niske cijene
- Neslaganje aviza, naloga za isporuku i potvrda sa fakturom
- Visoki troškovi osiguranja
- Pogrešno dodjeljivanje troškova prevoza
- Nestandardna ambalaža
- Netačno porijeklo robe
- Sumnja u kvalitet robe
- Pogrešno svrstavanje robe
- Prvi put uvoznik
- Istorija uvoznika
- Iznenadne promjene u poslovnoj praksi uvoznika
- Neuobičajeni pritisak na puštanje robe
- Promjena imena privrednog subjekta ili način njegove trgovine
- Upotreba neodređenih poštanskih adresa ili fakova
- Bliska povezanost strana u transakciji
- Promjena luka uvoza (shopping luke)
- Neuobičajeni metodi plaćanja
- Obim plaćanja
- Barter transakcije
- Neuobičajeni metodi plaćanja
- Podnosilac deklaracije, uvoznik ili zastupnik "presiraju" puštanje robe
- Evidencija kapitanja nekompatibilna sa uvoznom ili izvoznom vrijednosti

14. OSNOVNI ELEMENTI ISTRAŽNOG POSTUPKA

- Provjeriti svu dokumentaciju vezanu za transakcije, podnešenu carinskom organu;
- Propitivati uvoznika,
- Prikupljanje informacija i dokaza, uključujući statističke informacije, finansijske i bankarske isprave, računovodstvene informacije, duple fakture, komunikacije i druga dokumenta koja mogu identifikovati stvarne vrijednosti;
- Obrada/analiza dobijenih informacija;
- Izveštavanje Direktoratu;
- Preporuke i predlozi akcija.

15. POZNAVANJE I VJEŠTINE ZA ISTRAGE

Neophodni je osnovno znanje o :

- Međunarodnim bankarskim sistemima;
- Upotreba termina u međunarodnoj trgovini;
- Osnove računovodstva i knjigovodstva;
- Iskustvo kod troškova proizvodnje/fabrikacije;
- Uslovi na lokalnom i međunarodnom tržištu;
- Postojanje lokalnih i međunarodnih eksperata za cjenovnike i vrijednost;
- Važeće tarifne stope;
- Unutrašnji porezi i uvozne dažbine;
- Uvozna ograničenja;
- Odnos između ugovornih strana;
- Međunarodni propisi, sporazumi i resursi za sprovođenje;
- Saradnja i razmjena informacija sa drugim carinskim upravama u pogledu pitanja prevara u oblasti vrijednosti.

16. LOKALNI POSTUPCI I PROPISI

- Pregledati lokalne vodiče i postupke kada se odlučuju o istrazi komercijalnih prevara;
- Razumijevanje mehanizma legalnog obračuna vrijednosti i njene primjene, npr: Sporazum o vrijednosti WTO, Briselska definicija vrijednosti i bilo koji drugi relevantni sistemi vrijednosti;
- Koji su lokalni postupci na snazi;
- Svjesnost dostupnih izvora informacija;
- Upotreba lokalnog iskustva ili eksperata;
- Prepoznavanje drugih zainteresovanih agencija ili organa;
- Bliska saradnja između sektora za vrijednost, carinjenje i naknadne kontrole.

MEDJUNARODNI KOMERCIJALNI TERMINI (INCOTERMS 2000)

Skraćenica	Objašnjenje
EXW	<p>Franko fabrika</p> <p>Može se koristiti za sve vrste prevoza. EXW primjenjuje se za robu koja se nalazi u prostorijama kupca. Kupac je nadležan za utovar na kamione ili kontejner u prostorijama prodavca, i snosi prateće troškove i rizike.</p>
FCA	<p>Slobodni prevoznik</p> <p>Isporuka robe kamionom, željezničkim vagonom ili kontejnerom do određene tačke (depoa) polaska, što su obično prostorije kupca, ili željeznička stanica, terminal za tovar ili skladište prevoznika, o trošku prodavca. Mjesto (depo) porijekla može ali ne mora da bude centar za carinjenje. Kupac je nadležan za glavni prevoz, osiguranje tovara i snosi druge troškove i rizike.</p>
FAS	<p>Franko uz bok broda</p> <p>Roba se smiješta uz bok broda na doku da bi mogla da bude utovarena na brod, o trošku prodavca. Kupac plaća utovar, prevoz, osiguranje i snosi druge troškove i rizike.</p>
FOB	<p>Franko brod</p> <p>Roba se isporučuje na brod ili luku (utovar), o trošku prodavca. Kupac plaća utovar, prevoz, osiguranje i snosi druge troškove i rizike.</p>
CFR	<p>Cijena i troškovi prevoza</p> <p>Isporuka robe u luku odredišta (istovar) o trošku prodavca. Kupac plaća osiguranje tovara i snosi ostale troškove i rizike. Ovaj termin je ranije označavan kao C&F.</p>

CIF	<p>Cijena, osiguranje i troškovi prevoza</p> <p>Osiguranje tovara i isporuka robe do odredišne luke (istovar) o trošku prodavca. Kupac plaća carinjenje pri uvozu i snosi ostale troškove i rizike .</p>
CPT	<p>Vozarina plaćena do</p> <p>Isporuka robe do odredišta (istovar) o trošku prodavca. Kupac plaća osiguranje tovara, uvozno carinjenje, carinske dažbine i snosi ostale troškove i rizike.</p>
CIP	<p>Vozarina i osiguranje plaćeni do</p> <p>Isporuka robe i osiguranje tovara plaćeni do odredišta (istovar) od strane prodavca. Kupac plaća uvozno carinjenje, carinske dažbine i poreze i snosi ostale troškove i rizike.</p>
DAF	<p>Isporučeno do granice</p> <p>Isporuka robe do određene tačke na granici o trošku prodavca. Kupac plaća uvozno carinjenje, carinske dažbine i poreze i snosi ostale troškove i rizike.</p>
DES	<p>Isporučeno franko brod</p> <p>Isporuka robe brodom do luke odredišta (istovar), o trošku prodavca. Kupac plaća uvozno carinjenje, carinske dažbine i poreze, osiguranje tovara i snosi ostale troškove i rizike.</p>
DEQ	<p>Isporučeno franko obala</p> <p>Isporuka do obale (luka) odredišta o trošku prodavca. Prodavac plaća uvozno carinjenje, carinske dažbine i poreze. Kupac plaća osiguranje tovara i snosi ostale troškove i rizike.</p>
DDU	<p>Isporučeno neocarinjeno</p>

	<p>Isporuka robe i osiguranje tovara do odredišta, što je obično lokacija prostorija kupca, o trošku prodavca. Kupac plaća uvezno carinjenje i carinske dažbine i poreze. Prodavac može da odabere da li da osigura robu ili ne uz sopstveni rizik.</p>
DDP	<p>Isporučeno ocarinjeno</p> <p>Prodavac snosi većinu troškova, kao što su osiguranje tovara, uvezno carinjenje, carinske dažbine i porezi, isporuka robe do krajnjeg odredišta do lokacije prostorija kupca. Prodavac može da odabere da li da osigura robu ili ne uz sopstveni rizik.</p>